

TEMIDA
2017, vol. 20, br. 3, str. 357-376
ISSN: 1450-6637
DOI: <https://doi.org/10.2298/TEM1703357P>
Pregledni rad
Priljeno: 10.9.2017.
Odobreno za štampu: 25.12.2017.

Značaj društvenog konteksta medijskog izveštavanja o žrtvama

OLIVERA PAVIĆEVIĆ*
ALEKSANDRA BULATOVIĆ

Medijsko prikazivanje žrtava nasilja, trauma, bolesti, siromaštva i katastrofa u globalnim okvirima zauzima značajan deo javnog informisanja i utiče na identitet svih aktera, aktivnih i pasivnih. Medijsko prikazivanje oblikuje razmišljanje i rasuđivanje na grupnom nivou, a uticaj tog prikazivanja doseže do solidarnosti u zajednici koja je, kao nemonetarna forma društvenih interakcija, pozicionirana na izvoru društvenog kapitala. Društveni kontekst medijskog izveštavanja o žrtvama oblikovan je kapacitetom društvenog sistema da žrtvu prepozna, prizna, osnaži i zaštiti. Kao aspekt tog kapaciteta, medijsko izveštavanje o žrtvama predstavlja indikator vidljivosti viktimizacije. U radu se razmatra priroda fenomena medijskog izveštavanja o različitim oblicima viktimizacije i etičkim aspektima izveštavanja o žrtvama. Cilj rada je da doprinese kritičkoj analizi medijske prezentacije žrtava na osnovu razmatranja povećane vidljivosti žrtava i njihove patnje, koju generiše medijsko izveštavanje, a čije je dominantno obeležje prikazivanje žrtava u interpretativnom i performativnom maniru.

Ključne reči: žrtva, medijski prikaz, društveni kontekst, patnja, javni diskurs.

---

* Dr Olivera Pavićević je naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu. E-mail: oliverapavicevic4@gmail.com.
Dr Aleksandra Bulatović je naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu. E-mail: abulatovic@sezampro.rs.

Uvod

Medijsko prikazivanje žrtava nasilja, trauma, bolesti, siromaštva i katastrofa značajan je segment sadržaja javnog informisanja u globalnim okvirima. Opisivanje fenomena medijskog prikazivanja žrtava nasilja putem utvrđivanja društvenog značaja, oslonjeno je na razmatranje njegove prirode i etičkih aspekata (Calain, 2013). Središnji prostor diskusije o socio-kulturnom i pravnom kontekstu medijskog prikaza žrtve zauzimaju identifikacija žrtve i „rizik od objektifikacije“ kao procesa predstavljanja ili tretiranja osobe kao objekta (stvar koja ne razmišlja, koja se može koristiti kako ko želi), te makro i mikropolitčki uticaji u globalnom medijskom prostoru (Nussbaum, 1995). Veća vidljivost žrtava, u zavisnosti od izvora viktimizacije (rat, prirodne katastrofe, nasilni kriminalitet, siromaštvo), nameće humanitarne, biomedicinske, krivično-pravne, socio-kulturne i druge nedoumice u vezi sa njihovom medijskom prezentacijom.

Predmet ovog rada je analiza medijskog pristupa patnji žrtava i utvrđivanje na koji način to oblikuje javni diskurs. U razmatranju odnosa medija i žrtve, rad se oslanja na ideju o „udaljenom spektaklu patnje“ kao širem okviru analize globalnih tendencija u medijskom tretmanu žrtava (Boltanski, 2004).

U savremenom svetu se uočava značajan porast vidljivosti žrtava i njihove patnje, što nameće pitanja o načinima da se žrtvama pomogne. U perspektivi u kojoj se procenjuje pomoć koju žrtva dobija, razmatra se da li je „dobri Samarićanin“ (saosećajna osoba koja nesebično pomaže drugom, tj. dobrotvor koji pomaže unesrećenom) faktički vinovnik tih patnji, da li je on motivisan sopstvenim interesima koristeći patnje drugih i da li iza patnje žrtve stoji nasilje gore od onog koje ona trenutno trpi (Boltanski, 2000).

Odnos medija i žrtava seksualnog nasilja značajan je za analizu zbog složenosti i delikatnosti koju on podrazumeva, velikih mogućnosti medijske (zlo) upotrebe, te obilja materijala zahvaljujući dugoj istoriji njegovog prisustva u medijskom izveštavanju. Cilj rada je da doprinose kritičkoj analizi medijske prezentacije žrtava na osnovu razmatranja povećane vidljivosti žrtava i njihove patnje, koju generiše medijsko izveštavanje, a čije je dominantno obeležje prikazivanje žrtava u interpretativnom i performativnom maniru.

Kada je reč o poređenju teorijskih paradigmi i iskustvenog materijala odnosa između žrtve i medijskog izveštavanja, teorijski aspekt rada utemeljen je na hipotetičko-deduktivnom metodu zaključivanja.

Analitička dimenzija rada zasniva se na parcijalnoj analizi pojedinačnih faktora, koji predstavljaju sastavne delove globalnog medijskog i socio-kulturnog konteksta medijskog izveštavanja o žrtvama, posebno fokusirajući analizu izveštavanja medija o žrtvama seksualnog nasilja. Razvijanje argumentacije u ovom radu počiva na ideji da promene koje medijsko izveštavanje izaziva u emocionalnim reakcijama javnosti, njihovom kvalitetu i dinamici, mogu usmeravati osvetljavanje mehanizama viktimizacije medijskog izveštavanja o žrtvama.

Medijski spektakl distancirane patnje

Emotivne reakcije publike na izloženost neprekidnim globalnim prikazima žrtava različitih vidova nasilja opredeljuju pravac analize odnosa medija, žrtava i medijske publike. Luc Boltanski govori o fenomenu „distancirane patnje” (*distant suffering*) prezentovane masovnim medijima koji otvara pitanja etičkih i političkih implikacija efekata prikazanog trpljenja i načina na koji gledaoci mogu reagovati na nju, s obzirom da ne mogu delovati direktno na okolnosti u kojima žrtva doživljava patnju (Boltanski, 2004).

Saosećanje, kao emocija izazvana svešću o nesreći druge osobe (afektivna i kognitivna reakcija), u javnoj sferi je posredovana prikazima patnje drugih (Nussbaum, 2001). Saosećanje može izazvati uznemirenost moralnog senzibiliteta javnosti i kolektivnu zabrinutost. Masovni mediji kao posredna veza između različitih društvenih situacija imaju mogućnost interpretacije koja može voditi povećanoj percepciji građana o stradanjima ljudi, ali i „ciničnoj eksploataciji ljudske patnje” (Höijer, 2004: 514).¹ Zbog toga se kao kontroverzno kvalifikuje pitanje o tome da li intenzitet i eksplicitnost u medijskoj prezentaciji ljudske patnje u različitim kontekstima vodi ka desenzitizaciji javnog mnjenja za ljudsku nesreću, ka moralnoj ravnodušnosti i slepilu, ili ka hipersenzibilizaciji koja traži načine da se krize i žarišta patnje razreše (Bauman, Donskis, 2013).

Medijski prikazi patnje koja se događa nekom drugom i negde drugde dovode do tenzije između altruističkih žudnji, sa jedne strane, i apsorbova-

¹ Empirijske studije o emotivnim reakcijama publike na televizijske vesti koje uključuju nasilje u Švedskoj i Norveškoj pokazale su podelu publike na one koji reaguju na patnju udaljenih drugih i one koji su prema njoj manje ili više indiferentni (Höijer, 1996; Höijer, Olausson, 2002). Polovina ispitanika (51%) je rekla da često reaguju na daleku patnju, oko četvrtine (23%) da su totalno ravnodušni, a ostali odgovori se odnose na one koji retko reaguju (14%) i one koji su dali nejasne odgovore (7%) (Höijer, 2004).

nja sažaljenja kroz spektakle tuđe patnje, sa druge (Boltanski, 2004). Zbog toga se postavljaju pitanja o uslovima u kojima je medijski spektakl udaljene patnje moralno prihvatljiv i načinu na koji gledalac može da bude uključen u akciju rešavanja problema koji izaziva patnju. Luc Boltanski na ova pitanja odgovara ukazivanjem na značaj političke posvećenosti koja je posredovana govorom kao verbalnim iskazom patnje – reči patnje obavezuju osobu koja ih izgovara i na taj način ih čini delotvornim: „Savremenu krizu sažaljenja karakteriše, upravo, gubitak poverenja u efikasnost govora, fokus na medije i efekte „spektakla” koji oni proizvode, s iskušenjem da se vrate zajednici, i najzad i najdublje, da izazovu skepticizam u pogledu mogućnosti bilo kog oblika političke akcije orijentisane prema horizontu moralnih ideala” (Boltanski, 2004: 16). „Spektakl patnje”, koji je kroz medijske slike prezentovan velikom broju ljudi, podstiče „politiku sažaljenja”, koja zamenjuje akciju posmatranjem nesrećnih (Arendt, 1990).

Razumevanje savremenog medijskog prostora i mogućnosti ostvarivanja ideje o pravdi podrazumeva izlazak iz apatije i težnju ljudi da se ostvare kao „moralni subjekti”. Biti moralni subjekt znači biti posvećen i angažovan, uz izbegavanje moraliziranja i uključivanje saosećanja u politiku, koja udaljeni spektakl patnje rešava posvećenošću (Boltanski, 2004). Jaz između egoističnog impulsa i altruističke žudnje za posvećenošću, koje kod gledaoca izazivaju medijski posredovane humanitarne kampanje, najčešće se završava osećanjem sažaljenja prema tuđoj patnji, koja ostaje u sigurnosti gledanja televizije u fotelji svoje sobe (Taylor, 1989 prema Boltanski, 2004: 14). Nemogućnost delovanja sažaljenje transformiše u ravnodušnost i apatiju.

Pomoć žrtvama traži beskompromisno i pravedno identifikovanje žrtve u konkretnom kontekstu, medijsku depasivizaciju žrtve (izbegavanje prikazivanja žrtava isključivo u stanju podnošenja patnje) i medijski prostor otvoren za govor žrtve uz prezentovanje delovanja žrtve u rešavanju okolnosti stradanja. U svojoj analizi medijski posredovane distancirane patnje, Boltanski pretpostavlja da gledaoci kao demokratski građani imaju ulogu u lobiranju i pritisku na svoje vlade da preduzmu akciju, pri čemu ističe da, bez obzira na opasnost od manipulacije, ankete javnog mnjenja predstavljaju moćne alate (Boltanski, 2004). Međutim, javni prostor posredovan medijima i udaljenim spektaklima patnje proizvodi efekte koji se odražavaju na politički, pravni i socijalni tretman učinioca i žrtava.

Emocionalizacija javnog mnjenja i emocionalizacija prava

Fenomen emocionalizacije javnog prostora, koji je zasnovan na emotivnoj kulturi društava tzv. pozne modernosti, a koju definiše aktuelna faza razvoja modernih ustanova, obeležena radikalizacijom i globalizacijom osnovnih svojstava modernosti, doveo je do „povratka emocija - reemocionalizacije“ javnog prostora, posebno značajnih za krivični i kazneni sistem (Karstedt, 2002: 301). Za Susanne Karstedt, emocionalne reakcije na zločin dobijaju sve istaknutije mesto u krivičnom pravosuđu. Emocije se pojavljuju kao moralni principi koji neminovno traže preispitivanje odnosa institucija i „autentičnih emocija“ pojedinaca i analizu uticaja emocija na krivično pravosuđe i kulturu uopšte (Karstedt, 2002). Kriminalitet i sudska praksa ponovo uključuju u razmatranje i pojedinačne i kolektivne emocije (Skillen, 1980; Pratt, 2000; Freiberg, 2001 prema Karstedt, 2002: 303). Jake emocionalne reakcije su usmerene ka prestupnicima i žrtvama i obrnuto.

Društveni moral je utemeljen na emocijama i one postaju neizbežni deo samog tkiva javnog prava. „Afektivno skretanje“ čini emocije izuzetno važnim za pravo, pravdu i sudska praksu (Zariski, 2014). Pre gotovo tri veka, Adam Smith je govorio o spletu različitih emocija koje proističu iz društvenih situacija i dovode do formiranja kolektivnih odobravanja i neodobravanja, koja čine društveni moral (Smith, 1759). Odnos razloga i osećanja čini kognitivno-emocionalnu prirodu moralnih sudova, pri čemu prevaga emocionalnog ima specifičnu putanju u javnom diskursu modernih društava.

Emocionalizacija javnog diskursa, koji se formira na temelju moralnih osećanja prema učiniocima i žrtvama, u najvećem delu je zasnovana na „negativnim osećanjima“. Moralno gađenje, poniženje i osvetoljubiva osećanja postaju značajan barometar društvenog morala, koji služi kao legitimna osnova za zakonske i pravne procedure (Solomon, 1999; Bades, 1999; Karstedt, 2002). U odnosu na zakon i krivično pravosuđe emocije imaju negativnu konotaciju, pa čak i nešto neetičko usled njihove iracionalnosti, nekontrolisanosti, besa, osvete, ljutnje i zluradosti (Solomon, 1999). Dominacija negativnih moralnih osećanja narušava balans u kome su osećanja simpatije i empatije veoma važna i koji moral razumeju kao vezu između „ogorčenosti i nežnosti“ (Smith, 1759). Javna sfera u kasnoj modernosti posredovana je saosećanjem i sažaljenjem prema žrtvama i moralnim prezirom i ogorčenošću prema učiniocima. Tako dolazi do intenziviranja emocionalnog diskursa prema kriminalu, te su krivične poli-

tike eksplicitno zasnovane na izražavanju kolektivnih osećanja straha i besa. Shodno tome, političari se takmiče u rešavanju „emocionalnih potreba javnosti“, dok im ona uzvraća kroz tzv. reakcije javnosti i funkcionisanje biračkog tela (Karstedt, 2002: 303). Nacionalne, pa čak i globalne publike, postaju „visoko emocionalni moralni posmatrači dalekih patnji žrtava i učinilaca“ (Boltanski, 2004). Moralni stavovi formirani na „zadovoljavanju imperativnih potreba srca“ čine emocije najzaraznijim elementom socijalne razmene (Tarde, 1969: 203).

Medijska i javna sfera, koju neprestano ispunjavaju nove patnje žrtava i emocije koje one izazivaju, traži najoštrije kažnjavanje učinioca, a moralno promišljanje, u realnom kontekstu, zahteva „dobronamernu nezainteresovanost“, koja je neophodna za istinski moralne posmatrače (Karstedt, 2002). Autentičnost osećanja zahteva nepristrasnost, distanciranost i, paradoksalno, određeni stepen ravnodušnosti u odnosu na javne diskurse o prestupima i žrtvama. Mogućnost otklona od javnog i medijskog diskursa omogućuje razlikovanje restorativnih od reaktivnih osećanja i procesa. Taj otklon znači mogućnost kritičkog promišljanja o medijskoj prezentaciji žrtava, a ne moralnu tupost koja se pojavljuje kao efekat smanjivanja osetljivosti, tj. desenzitizacije.

Uopšteno govoreći, *desenzitizacija* se odnosi na postepeno smanjivanje emocionalnog odgovora na stimulanse koji izazivaju uznemirenost, kao funkcija prilagođavanja na ponavljanje izloženosti stimulanu (Krahe i dr., 2011). U kontekstu nasilja u medijima desenzitizacija opisuje proces kojim se smanjuju početni uznemirujući odgovori na nasilne stimulanse, čime se menja unutrašnje stanje pojedinca (Carnagey, Anderson, Bushman, 2007). Desenzitizacija je proces koji podrazumeva promene u emotivnoj reakciji na nasilje i patnju drugih u smeru smanjivanja kapaciteta za empatiju. Posmatranje uticaja ponovljenih nasilnih stimulansa dovelo je do hipoteze da desenzitizacija čini ključni mehanizam u ispoljavanju dugoročnih efekata pojačane izloženosti prikazanom nasilju. Istraživanja su pokazala da, što je više vremena prolazilo u gledanju nasilnih medijskih prikaza, gledaoci su postajali sve manje emotivno odgovorni, odnosno, pokazivali su smanjenu empatiju prema žrtvama u stvarnom svetu (Averill i dr., 1972 prema Karhe i dr., 2011; Mullin, Linz, 1995)².

---

² Rezultati istraživanja su pokazali da su emocionalni odgovor i fiziološka uznemirenost postajali manji tokom ponavljanja nasilnih medijskih sadržaja, a ispitanici u eksperimentalnoj grupi su postajali sve manje saosećajni sa žrtvama porodičnog nasilja u stvarnom životu. Dinamika ove promene osetljivosti se menjala, tako što su negativni trendovi smanjene osetljivosti bili najizraženiji u prva tri dana od izlaganja nasilnim medijskim sadržajima (Mullin, Linz, 1995).

Desenzitizacija, kao smanjenje reaktivne uznemirenosti na ponovljene nasilne medijske sadržaje, i senzibilizacija, kao povećano uživanje u nasilnim medijskim sadržajima, predstavljaju ključne mehanizme emocionalne reakcije na nasilne medijske sadržaje (Karhe i dr., 2011).

Različiti mediji, karakteristike publike i drugi društveni, kulturni i institucionalni faktori otvaraju diskusiju u kojoj meri će biti ispoljena neka od ovih reakcija, u kakvoj su korelaciji i šta će biti njihov ishod na socijalno-psihološkom nivou. Istraživanje u kome je ispitivana povezanost uobičajenog prikaza nasilja u medijima, agresivnih spoznaja i agresivnog ponašanja pokazalo je da emocionalne reakcije na ponovljene nasilne sadržaje u medijima pokazuju dinamiku koju karakteriše slabljenje straha i anksioznosti i povećanje prijatnih osećanja u odnosu na nasilje, što vodi većoj verovatnoći proaktivnog agresivnog ponašanja (Karhe i dr., 2011).

Senzacionalistički pristup kriminalu u medijima, pojednostavljeni pristup krivičnim delima i pripisivanje krivice individualnim devijacijama i nemoralnosti, uz eksplicitne prikaze zverskih predatorskih učinilaca i njihovih zločina, podstiče negativne emocionalne reakcije i smanjuje mogućnost sagledavanja šireg društvenog i strukturnog konteksta koji produkuje nasilje (Best, 1990).

Društveni kontekst emocionalne kulture podrazumeva postojanje paradoksa između zahteva za individualnom autonomijom i samoregulacijom, na jednoj strani, i, na drugoj strani, kolektivnih emocionalnih doživljaja podstaknutih medijskim pričama o patnji žrtava, koji ne uključuju direktne interakcije između pojedinaca. Udaljeni „spektakli patnje“ izazivaju snažne emocionalne reakcije, poput tuge, besa, ljutnje i saosećanja. Ove emocije čine moralna osećanja, koja nisu deo direktne interakcije između pojedinaca i ne odvijaju se u društvenom prostoru zajednica. Kao takvim, nedostaju im uzajamnost i trajanje, postaju mračnije i nestabilnije, a objekti našeg saosećanja, besa i straha se brzo menjaju u skladu sa načinom na koji mediji funkcionišu (Karstedt, 2002). Jaz između individualizacije emocionalnosti, sa jedne strane, i distancirane emocionalnosti, sa druge, dovodi do erozije emotivnog grupnog prostora koji izaziva društveno neprihvatljive reakcije u vidu nekontrolisanog besa.

Pravila regulacije socijalnih emocionalnih procesa odvijaju se u društvenom i kulturnom prostoru koji ohrabruju ili sputavaju kolektivne izraze emocija. Društveni i kulturni obrasci određuju emocionalni prostor žrtve, pri čemu medijska prezentacija zločina i žrtve ima izuzetno značajnu ulogu.

Žrtve kriminala i mediji

Medijski prikazi kriminala i njegovih aktera zahtevaju kritičku pažnju usmerenu na karakterističnu prirodu i zahteve medija, njihove mogućnosti da budu objektivni, kao i njihov veliki uticaj. Način na koji mediji predstavljaju događaje utiče na ono što publika smatra dobrim, lošim, pozitivnim ili negativnim, moralnim ili zlim (Kellner, 1995: 14). Karakteristike različitih tipova medija, kao i karakteristike publike, određuju nivo tog uticaja. Mediji učestvuju u društvenoj konstrukciji stvarnosti artikulišući dominantne vrednosti, pri čemu medijska uređivačka politika može biti pristrasna, posebno u „privilegovanju ideološke perspektive moćnih“ (Schlesinger, Tumber, 1994: 7 prema Pollak, Kubrin, 2007: 60).

Konstruišući percepciju stvarnosti na opštem nivou, mediji konstruišu i stvarnost kriminaliteta. Mediji su među najvažnijim agentima u širenju koncepta o kriminalu. Preko 75% javnosti tvrdi da svoje mišljenje o kriminalu formira na osnovu onoga što vidi ili čita u vestima, što je tri puta više u odnosu na 22% onih koji su rekli da osnovne podatke o kriminalu dobijaju iz ličnog iskustva (ABC News, 1996 prema Pollak, Kubrin, 2007: 61).

Kreacija i interpretacija medijske slike o kriminalu podrazumeva i odstupanje u medijskoj prezentaciji događaja. Reč je o različitim kriterijumima i postupcima, poput: medijskog uključivanja ili izostavljanja pojedinih informacija, jezika koji se koristi, fokusa koji su usmereni na različite aktere (žrtve, učionice, svedoke) i stepena atraktivnosti vesti (poželjna je nepredvidljivost, neuobičajenost, visok rizik viktimizacije drugih, seksualni aspekt, visok nivo eksplicitnog nasilja, određene starosne i statusne karakteristike aktera) (Jewkes, 2004).

O „vrednosti vesti“ i kriterijumima koji čine neki događaj medijski atraktivnim pisali su brojni teoretičari (Chibnall, 1977; Hall i dr., 1978; Katz, 1987; Ericson, Baranek, Chan, 1989; Schlesinger, Tumber, 1994; Greer, 2003; Jewkes, 2004). Kriterijumi koji određuju koji događaji zaslužuju medijsku pažnju su veoma raznovrsni, ali svaka navedena lista kriterijuma medijske privlačnosti uključuje nasilje i kriminal kao negativne elemente privlačnosti. Tako se kod različitih autora može uočiti ponavljanje elemenata negativnog: nasilje, devijacija, povreda, tuga, dramatizacija, individualna patologija, skandal, izloženost, zastrašivanje i represija, nasilje i njegovo pojednostavljivanje, rizik i njegova pojačana percepcija, konzervativna ideologija i politička diverzija zastra-

šivanjima koji odvlače od šireg problema (Galtung, Ruge, 1965; Chibnall, 1977; Jewkes, 2004).

Nasilje u dugom vremenskom kontinuitetu predstavlja osnovnu vrednost vesti. Zločini kojima je data medijska pažnja ne utiču samo na učesnike (žrtve, učinioce, svedoke), već utiču na širu društvenu zajednicu, što rezultira rekonfiguracijom ponašanja i verovanja, jer „kriminalni signali“ usmeravaju pažnju i intenziviraju interes za pojedina društvena pitanja i probleme (Innes, 2003). U ovom smislu, medijske prezentacije nasilja i kriminala, koje se obraćaju masovnoj publici, oblikuju se spram zahteva da mediji budu atraktivni (krajnji izraz su senzacionalistički spektakli raznih vrsta), ali i mogućnosti da široku publiku upoznaju sa problemima koji bi ostali skriveni od javnosti i time izazovu određene institucionalne i društvene promene. Kada žrtve zločina predstavljaju simboličnu prezentaciju problema koji potencijalno utiče na šire društveno okruženje, žrtve će verovatno dobiti visok nivo javne podrške (Greer, 2007).

Brojne su taksonomije žrtava s obzirom na određene razlike među njima. Žrtve krivičnih dela često su široko svrstane u tri grupe, a to su: medijski nedovoljno zastupljene žrtve kriminala, previše zastupljene žrtve i pogrešno predstavljene žrtve zločina (Greer, 2007). Žrtve koje su nedovoljno zastupljene često su i pogrešno predstavljene. Kritičko razmišljanje o različitim kategorijama žrtava kriminala mora imati u vidu medijsko iskrivljavanje i neadekvatnu reprezentaciju. Ne dobijaju sve žrtve zločina jednaku pažnju u medijima. Postoje žrtve koje se smatraju „idealnim“ (Christie, 1986). One dobijaju potpuni i legitimni status žrtve kao pojedinci ili grupe koje su pogođene kriminalom u najvećoj meri. Formira se javni diskurs o njihovoj izuzetnoj ugroženosti i nevinosti čime postaju dostojni simpatije i saosećanja. „Hijerarhija viktimizacije“ generiše kolektivno saosećanje i sažaljenje i može imati značajni uticaj na politiku i praksu socijalne i krivične pravde (Greer, 2007: 21).

Činjenica da nasilje, pored etičkih i političkih odrednica, predstavlja i „kognitivno pitanje povezano sa definicijom nasilja“, konceptualizaciju nasilja čini zavisnom od društvenih, kulturnih i istorijskih okolnosti (Delanty, 2000 prema Hoijer, 2004: 517). U tom smislu, žrtve nasilja će se menjati u skladu sa kulturno-kognitivnom konstrukcijom koja ne samo da određuje da li je reč o žrtvi (nekada to nisu bile pretučene žene ili deca), već uspostavlja diskurs globalnog saosećanja prema „vrednosti“ žrtve (Hoijer, 2004). Empatija se usmerava prema političkim kriterijumima koji skreću fokus masovne pažnje i ogorčenosti putem medijskog fokusiranja na „poželjne žrtve“. Izvan makropolitич-

kog nivoa, na užim nivoima (nacionalnim, lokalnim) uočava se različita medijska pokrivenost prema kriterijumima „medijske vrednosti žrtve“.

Pažnja medija se usmerava prema demografskim karakteristikama žrtava, kao što su klasa, rasa, pol, godine i seksualnost, često u vrlo pojednostavljenom maniru. Analiza šireg konteksta proizvodnje vesti mora uključiti i šire kulturno-političko okruženje i uvek imati u vidu „novinsku vrednost“ kao odrednicu izbora. Medijski senzacionalizam kao imperativ u profesionalnom radu, te neobjektivnost, mogu ponovo, na specifičan način, „žrtvovati žrtve“ i stvoriti mitove i stereotipe koji isključuju druge žrtve. One ostaju na margini jer su njihove priče manje atraktivne. Nedostatak mere u načinu na koji se priča o žrtvama pojavljuje u medijima donosi sekundarnu viktimizaciju žrtava, njihovu ponovnu dehumanizaciju. Izbor o tome koji će zločini biti predstavljeni u medijima, a koji ne, ne zavisi samo od medijskih menadžera, već od ograničenosti interakcije sa žrtvama (čuvanje privatnosti kao apsolutno pravo žrtve). Shodno tome, malo je verovatno da će mediji stupiti u kontakt sa određenim žrtvama, naročito sa žrtvama seksualnog nasilja, žrtvama nasilja u porodici, žrtvama pojedinačnih napada ili imovinskih krivičnih dela koja se kvalifikuju kao kriminalitet belog okovratnika. Geografska lokacija, takođe, igra ulogu u stepenu pokrivenosti, naročito kada su u pitanju ruralni prostor ili udaljene lokacije.

Medijska slika o kriminalu značajno utiče na percepciju javnosti i kolektivne emocionalne reakcije. Međutim, upoređivanje prikaza kriminala u medijima i službene statistike o kriminalu naziva se i „zakon suprotnosti“, a to znači da su karakteristike kriminala, kriminalaca i žrtava predstavljenih u medijima u većini slučajeva dijametralno suprotne obrascu koji predlaže zvanična statistika o kriminalitetu, učiniocima i žrtvama (Reiner, Livingston, Allen, 2000). Medijska pokrivenost kriminala u velikoj meri preuveličava rizik od kriminala sa kojima su suočeni pripadnici ekonomski privilegovane bele rase, isto toliko se preteruje i u prezentaciji žena, dece i starih ljudi kao žrtava kriminala (Chermak, 1995; Chiricos i dr., 1997; Reiner, Livingston, Allen, 2000; Greer, 2003). Kri-tička medijska pokrivenost zahteva odgovore i odgovornost jer ima uticaja na pravosuđe i socijalnu politiku. Uloga medija je da, kroz slike žrtava, usmeravanje i fokusiranje šire društvene pažnje i podrške, dovedu do promena čiji eho nadilazi pojedinačne događaje. Međutim, medijski interesi podrazumevaju različite faktore uticaja, nejednakosti, specifične prirode medija, kao i karakteristike kulturnog i društvenog okruženja.

Žrtve seksualnog nasilja i mediji

Od tridesetih godina XX veka masovni mediji igraju ključnu ulogu u oblikovanju šireg diskursa o seksualnom zlostavljanju. On daje nesrazmernu pažnju ređim oblicima seksualnog nasilja i ubistvima, navodeći da su učinci divlje zveri, psihopate, manijaci. Ovaj model je nastavio da oblikuje dominantne pojmove seksualnog napada, te se konstrukcija seksualnog prestupnika smešta u rizične javne prostore uz opasnost od muških manijaka, a ne vidi se kao rezultat svakodnevnih intimnih odnosa (Shelby, 2013).

Promene u medijskom izveštavanju o nasilnom kriminalitetu odnose se na redefinisanje onoga što se smatra odgovarajućim predmetom izveštavanja, posebno kada je reč o seksu i nasilju. Nekada su ugledni mediji izbegavali da izveštavaju o ovim krivičnim delima, posebno kada je reč o nivou detalja koji bi bili uključeni u izveštaj (Pollak, Kubrin, 2007). Nasilje i seks dobijaju visoku medijsku vrednost i shodno tome, nasilni i seksualni prekršaji, koji čine manje od deset procenata ukupnog kriminaliteta registrovanog u policijskoj statistici, čine dve trećine medijskog izveštavanja o kriminalitetu (Reiner, Livingston, Allen, 2000). I pored izrazite zastupljenosti u medijskom izveštavanju, medijski prikazi seksualnog zlostavljanja svrstavaju žrtve ovog nasilnog kriminaliteta u grupu pogrešno prikazanih žrtava zločina.

Muško seksualno nasilje nad ženama je, u toku tabloidnog buma sedamdesetih godina prošlog veka, u novinskim izveštavanjima poprimilo oblik „meke pornografije“ isključivo u svrhu podizanja novinskog tiraža (Greer, 2003). Pristrasno, netačno, neodgovorno i arbitrarno izveštavanje o seksualnim nasilnim zločinima umanjivalo je značaj ženskih optužbi, prikazujući tendenciju medijske polarizacije žena na moralne i nemoralne (Benedict, 1992). Rodno pristrasni jezik izražavanja, stereotipi i mitovi o silovanim ženama implicitno usmeravaju javno mnjenje da sudi o ženskim navikama, načinu ponašanja i izgledu, ocenjujući da li je žrtva „zaslužila“ seksualno nasilje ili ne. Napuštanje „meke pornografije“ kao manira medijske prezentacije seksualnog nasilja i odraza supermačističke ideologije nije podrazumevalo i napuštanje tradicionalnih patrijarhalnih stereotipa u aktuelnim medijskim reprezentacijama seksualnog nasilja. Oni su struktuirani i skriveni u visoko maskuliziranim terminima, koji doprinose očuvanju tradicionalnih patrijarhalnih stereotipa o muškosti i ženskosti, kao i „odgovarajuće“ ženske seksualnosti, dok malo toga doprinosi prevladavanju mitova o silovanju i borbi za zaustavljanje

nje seksualnog nasilja nad ženama (Greer, 2007: 40). Pripisivanje krivice žrtvi putem medijske analize njene seksualne istorije i prikazivanje žena žrtava kao nesposobnih da obezbede sopstvenu sigurnost su modaliteti konstrukta, koji održavaju patrijarhalne stereotipe u medijskoj prezentaciji žena žrtava seksualnog nasilja (Stanko, 2001).

Istraživanje načina na koji srpska štampa izveštava o problemu seksualnog nasilja pokazalo je da je kriminalitet nasilja dominantan u odnosu na ukupni kriminalitet, kao i da se seksualni delikti u mnogo većoj meri nalaze u medijima nego što o tome govore naučna istraživanja (Matović, 2013). Iskripljavanje stvarnog kriminaliteta uključuje i novinske priče koje obiluju stereotipima. Delo su uglavnom izvršila nepoznata lica, naglasak je na samoj radnji koja se prikazuje do detalja, a znatno manje interesovanje se posvećuje uzrocima i eventualnim posledicama. U tom smislu, Vesna Nikolić-Ristanović konstatuje da je „(...) priča o izvršiocu svedena na ono „monstrum“, „zver“... i na jedno još dublje stvaranje stereotipa. U tim tekstovima ne vidimo šta je to što je dovelo do nasilja. U svakom društvu, pa i našem, na pojedinca utiču razni socijalni i individualni faktori. Svi smo mi kombinacija jednih i drugih, kakvi ćemo biti zavisi od odrastanja pa nadalje” (Nikolić-Ristanović, 2016: 9).

Promena u odnosu na ranije prikazivanje seksualnog nasilja kao odgovornosti žrtve ogleda se u prikazivanju silovatelja kao krivca, a pojedini članci su doveli do društvene reakcije koja je imala za rezultat izmene zakona, što je jedna od dobrih strana novinskog prikazivanja seksualnih delikata (Matović, 2013). Prvenstvo u okviru seksualnih delikata ima silovanje, tako da se stiče utisak da je ono jedini oblik seksualnih delikata, dok se manja pažnja usmerava na seksualno uznemiravanje ili ucenjivanje. Žrtve su uglavnom ženskog pola, a važna osobenost je i da se ponekad koristi puno ime ili prezime osobe koja je žrtva ili čak njena fotografija.

Vidljivost žrtava traumatskih događaja čini deo talasa kvantitativnog i kvalitativnog porasta prikazanog nasilja u medijima. Nasilje postaje slikovitije, seksualnije i sadistički orijentisano. Govoreći na tribini nedeljnika *Vreme*, koja je održana u septembru 2016. godine, Tamara Skrozza je istakla da je tokom pet godina njenog učestvovanja u radu Komisije za žalbe Saveta za štampu, to telo samo u dva navrata raspravljalo o žalbama koje se direktno tiču nasilja nad ženama.³ S obzirom da se prilozi koji se bave ovom temom pojavljuju

---

³ Savet za štampu je samostalno telo profesionalaca iz medijske sfere koje prati poštovanje Kodeksa novinara Srbije u štampanim i onlajn medijima i rešava žalbe pojedinaca i institucija

svakodnevno, jasno je da mali broj žalbi nije rezultat novinarskog pridržavanja Kodeksa novinara, već naprotiv, to znači da se praktično krše sva pravila i da kod žrtava, koje bi imale direktno pravo žalbe, izazivaju osećaj nemoći i besmislenosti svakog otpora i protesta. Koalicija ženskih nevladinih organizacija koje pružaju individualnu podršku ženama sa ciljem da utiču na smanjenje nasilja nad ženama u Srbiji, *Mreža žena protiv nasilja*, reagovala je i podnela žalbu Komisiji za žalbe Saveta za štampu zbog otkrivenog identiteta žrtve i detaljnog opisivanja nasilja u jednom srpskom dnevnom listu.⁴ To je samo po sebi kršenje Kodeksa novinara koji predstavlja etički standard profesionalnog postupanja novinara, jer se u njemu ističu poštovanje privatnosti, poštovanje prava na dostojanstvo i integritet ljudi o kojima novinar izveštava, izbegavanje spekulacije i prisustvo „duha saosećanja i diskrecije“. Čak i uz najbolju nameru, žrtvama se, ponekad, uskraćuje svako pravo na privatnost, urušava im se dostojanstvo, a njihovo ponašanje redovno se stavlja pod lupu kako bi se „objasnilo zašto“ im se desilo to što se desilo. Zvanični podaci često se nedosledno tumače kako bi se realnost preokrenula i iz nečeg jezivog transformisala u nešto „zabavno“ za publiku (Skrozza, 2016). Uprava za rodnu ravnopravnost je 2011. godine objavila dokument *Priručnik za medijsko izveštavanje o nasilju u porodici i nasilju nad ženama*.⁵ Međutim, iako ova publikacija nudi jasne preporuke, izveštavanje o nasilju nad ženama u Srbiji čini deo društvene i kulturne prakse koju odlikuje izrazito patrijarhalan obrazac koji normativizuje nasilje prema ženama.

Podizanje javne uznemirenosti oko određene vrste zločina (u ovom slučaju seksualnog) posredovano medijima, koji informišu senzacionalistički, preuveličano i stereotipno, ima tendenciju izazivanja moralne panike i pojednostavljivanje problema koje je štetno u razumevanju seksualnog zločina (Greer, 2003). Medijska pokrivenost usmerava se na slučajne seksualne zločine, ignorišući učestalost seksualnih zločina koje su izvršili intimni poznanici žrtve. U medijskim prikazima seksualnog nasilja i njegovih žrtvi prisutan je tradicio-

---

na sadržaje štampanih medija. Dostupno na: www.savetzastampu.rs/latinica/sta-mozemoda-uradimo-za-vas, stranici pristupljeno 14.11.2017.

⁴ Videti detaljno u tekstu „Kad zagrebeš noktima“, *Vreme*, br. 1317, dostupno na: <http://vremeprotivnasilja.rs/2016/03/26/kad-zagrebes-noktima/>, stranici pristupljeno pristupljeno 11.10.2017.

⁵ Priručnik za medijsko izveštavanje o nasilju, dostupno na: <http://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2015/09/Prirucnik-za-medijsko-izvestavanje-o-nasilju.pdf>, stranici pristupljeno 5.8.2017.

nalan seksualni scenario. Muškarci su okarakterisani kao aktivni progonitelji (ženske) seksualnosti, dok su žene „prirodno“ pasivni primaoci (muškog) seksualnog preimućstva (Bradshaw, Kahn, Saville, 2010). Seksualno nasilje je koncipirano kao spoljna pretnja koja ne pogađa primarno ženu, već čast porodice i njenih muških članova (Brownmiller, 1975).

Intenziviranjem izveštavanja o seksualnim zločinima drukčije se usmerava preovlađujuća pažnja i zabrinutost javnosti. Izveštavanje o seksualnom nasilju u kući dospeva u javnost, dok se ono ranije tretiralo kao privatna ili porodična stvar, i podstiču žrtve da ga prijavljuju što se može smatrati pozitivnim efektom pojačanog medijskog interesovanja (Greer, 2003). Međutim, problem povećane vidljivosti žrtava traumatskih događaja zahteva posebnu pažnju u medijskom izveštavanju.

Uvećavanje medijske pokrivenosti žrtava nasilja i nesreća različitih vrsta zahteva od novinara da odgovorno izveštavaju i da saraduju sa žrtvama. Mnogi novinari priznaju da im nedostaju odgovarajuće veštine za interakciju sa osobama koje su pretrpele traumu prolazeći kroz tragične situacije. U vezi sa tim, u SAD su uspostavljeni programi za obuku novinara kako da pokrivaju tragične događaje i kako da se senzibiliju za saradnju sa žrtvama. Obuka za izveštavanje o traumatičnim iskustvima integrisana je u novinarske programe pružajući novinarima novu perspektivu u identifikaciji sa žrtvama, pri čemu izveštavanje nema za primarni cilj informisanje javnosti, već izveštavanje o perspektivi žrtve, njenom doživljaju traumatizujućeg iskustva i skretanje pažnje na žrtvu njenim stavljanjem u fokus izveštavanja (Rubin, 2006). Način da se poboljša izveštavanje o seksualnim i drugim zločinima uključuje pronalaženje načina za izbegavanje stigme i pružanje mogućnosti žrtvama da izaberu da njihov identitet ne bude otkriven javnosti. Ranjivost žrtve nije okončana sa učinjenim zločinom, ona potencijalno može da raste u naknadnom raspletu događaja, koji uključuje i medijsku eksploataciju događaja. Senzibilizacija novinara podrazumeva uvažavanje činjenice da posledice traumatičnog i tragičnog događaja mogu biti višestruko uvećane senzacionalističkom medijskom pokrivenošću. Stigmatizovani pojedinac je primoran da se, uz oznaku koju nosi, suoči s predrasudama okoline prema toj oznaci (socijalne i psihološke posledice), a one su često generalizovane i utiču na njegovu ličnost i identitet (Heatherton i dr., 2000; Bulatović, 2011: 470). Intimno i seksualno poniženje i stigma koja nepovratno povezuje ime žrtve sa onim što joj se

desilo navodi da iznošenje u javnost ličnih podataka o žrtvi silovanja bez njenog pristanka zahteva krivičnu odgovornost (Benedict, 1992).

Zaključna razmatranja o kontroverzama u medijskom prikazivanju žrtava i patnji

Medijske prezentacije žrtava tragičnih događaja, uključujući žrtve različitih vidova kriminaliteta često su zasnovane na efektima šoka. Dok, na jednoj strani, prikazivanje patnji žrtava izaziva osećanja poput brige, uznemirenosti i saosećanja, alternativna perspektiva može biti medijsko pretvaranje patnje u spektakl za masovnu konzumaciju. Emocionalna dinamika, koju izaziva globalni medijski spektakl patnji, intenzivirana je i ubrzana, a ishodi emocionalizacije javnosti predmet su različitih tumačenja. U okviru različitih emocionalnih reakcija javnosti, najčešće se uočava porast generalizovane negativne emocionalizacije javnosti kao što su moralno zgražavanje i osećanja uznemirenosti i besa. Ovakve reakcije javnosti ukazuju na kratkoročnost i nestalnost emocionalnih refleksija na prikazanu patnju – postupno nastaje prilagođavanje na ponovljene prizore trauma i nasilja u vidu smanjivanja kapaciteta za zabrinutost i empatiju (desenzitizacija) i pojavu pozitivne senzibilizacije (osećanja prijatnosti pri gledanju nasilja i njegovih žrtava).

Povećana medijska vidljivost žrtvi i njihovih patnji nosi dvojaku moć, koja može potencijalno da vodi pozitivnim promenama u odnosu na određene društvene probleme u vidu mobilizacije javnosti i institucija da se prevaziđu krize, društveni problemi i njihove kolektivne ili individualne posledice. U tom smislu, mediji ostvaruju funkciju svedočenja (*témoignage*)⁶, dajući žrtvi mogućnost da progovori o svom stradanju, prekidajući tišinu koja obavlja patnju (Calain, 2013). Mobilizacija resursa za prevazilaženje krize u okviru lokalne zajednice i globalno kroz negovanje filantropskih osećanja u javnosti da bi se ona motivisala da obezbedi pomoć žrtvama, u stalnoj je opasnosti da isklizne iz okvira moralnih normi, jer žrtve ponovo postavlja u poziciju žrtvovanja. Takođe, nemogućnost da se na efekte prikazane patnje odgovori odmah kroz akciju pomoći ili podrške, udaljenu patnju suštinski usmerava ka kolektivnom

⁶ *Témoignage* je izraz na francuskom koji se prevodi kao „svedočenje”, a koristi se da označi principijelno postupanje koje podrazumeva da se dobrovoljno svedoči o onome što je iskustveno poznato.

osećanju nemoći, čineći posvećenost i aktivizam irelevantnim za svakodnevni život pojedinca.

Viktimizacija je društveno konstruisan fenomen i ta činjenica društvenosti ukazuje na potrebu obezbeđivanja njegove vidljivosti. Balans između podizanja svesti i svojevrsnog „zamora“ u saosećanju, u savremenoj globalnoj medijskoj epohi predstavlja ključno pitanje pojačane medijske vidljivosti žrtava i njihove patnje (Chouliaraki, 2008). Nov pristup bi trebalo da bude utemeljen na razvijanju individualne i javne odgovornosti kao suprotnosti narcisoidnoj privatnosti koja je kreirana u okviru globalnih medija.⁷ Prikazivanje žrtava u medijima trebalo bi da se temelji na moralnom uverenju da je potrebno obezbediti vidljivost patnje i nastojanju da se balansira između potrebe zaštite dostojanstva žrtve i prava javnosti da bude informisana o stvarima za koje ima opravdani interes da joj budu poznate. Moralni imperativi, na osnovu kojih ovo balansiranje može biti uspostavljeno, zahtevaju nov pristup medijskom tretmanu žrtava, a isključuju senzacionalizam, komercijalizaciju spektakla patnje i dehumanizaciju žrtava.

Literatura

Arendt, H. (1990) *On revolution*. Harmondsworth: Penguin.

Bauman, Z., Donskis, L. (2013) *Moral Blindness: The Loss of Sensitivity in Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press.

Benedict, H. (1992) *Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Best, J. (1990) *Threatened Children: Rhetoric and Concern about Child-Victims*. Chicago: The University of Chicago Press.

Boltanski, L. (2000) The legitimacy of humanitarian actions and their media representations: the case of France. *Ethical Perspectives*, 7, str. 3-16.

Boltanski, L. (2004) *Distant Suffering Morality, Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bradshaw, C., Kahn, A. S., Saville, B. K. (2010) To Hook-Up or Date: Which Gender Benefits? *Sex Roles*, 9-10, str. 661-669.

---

⁷ Globalni mediji su prezasićeni performansima koji uključuju spektakl patnji, pasiviziraju gledaoce i udaljavaju ih od patnje drugih, čak i kada dele zajednički životni i društveni prostor sa žrtvama.

Brownmiller, S. (1975) *Against our Will: Men, Women, and Rape*. New York: Fawcett Books.

Bulatović, A. (2011) Odnos rasta kriminala i društvene stigmatizacije. U: A. Fatić, B. Banović (ur.) *Društveni aspekti organizovanog kriminala*. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, str. 461–472.

Calain, P. (2013) Ethics and images of suffering bodies in humanitarian medicine. *Social Science and Medicine*, 98, str. 278-285.

Carnagey, N., Anderson, K., Bushman, B. (2007) The effect of video game violence on physiological desensitization to real-life violence. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, str. 489–496.

Chermak, S. (1995) *Victims in the News: Crime and the American News Media*. Boulder, CO: Westview Press.

Chibnall, S. (1977) *Law and Order News: An Analysis of Crime Reporting in the British Press*. London: Tavistock.

Chiricos, T., Eschholz, S., Gertz., M. (1997) Crime, News and Fear of Crime: Toward an Identification of Audience Effects. *Social Problems*, 3, str. 342-57.

Christie, N. (1986) The ideal victim. U: E. Fattah (ur.) *From Crime Policy to Victim Policy*. Basingstoke: Macmillan, str. 17-130.

Ericson, R., Baranek, P., Chan, J. (1989) *Negotiating Control: A Study of News Sources*. Milton Keynes. Open University Press.

Galtung, J., Ruge, M. (1965) Structuring and selecting news. *Journal of Peace Research*, 2, str. 64-91.

Greer, C. (2003) *Sex Crime and the Media: Sex Offending and the Press in a Divided Society*. Cullumpton: Willan.

Greer, C. (2007) News Media, Victims and Crime. U: P. Davis, P. Francis, C. Greer (ur.) *Victims, Crime and Society*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, str. 21-25.

Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J., Roberts, B. (1978) *Policing the crisis: Mugging, the state and law and order*. New York: Holmes and Meiser.

Heatherton, T. F., Kleck, R. E. Hebl, M. R., Hull J. G. (ur.) (2000) *The Social Psychology of Stigma*. London: Guilford Press.

Höijer, B. (1996) The Dilemmas of Documentary Violence in Television. *Nordicom Review*, 1, str. 53-61.

Höijer, B., Olausson. U. (2002) *Medborgare om medierna och Kosovokonflikten*. Örebro University: Studies in Media and Communication, 23.

Höijer, B. (2004) The Discourse of Global Compassion: The Audience and Media Reporting of Human Suffering. *Media, Culture & Society*, 4, str. 513-531.

Innes, M. (2003) Signal crimes: detective work, mass media and constructing collective memory. U: P. Mason (ur.) *Criminal Visions: Representations of Crime and Justice*. Cullompton: Willan, str. 13-32.

Jewkes, Y. (2004) *Media and Crime*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Karstedt, S. (2002) Emotions and criminal justice. *Theoretical Criminology*, 3, str. 299-317.

Katz, J. (1987) What makes crime 'news'? *Media, Culture & Society*, 1, str. 47-75.

Kellner, D. (1995) Cultural studies, multiculturalism and media culture. U: G. Dines, M. J. Humez (ur.) *Gender, Race and Class in Media: A Text Reader*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, str. 5-17.

Krahe, B., Möller, I., Kirwil, L., Felber, J., Berger, A. (2011) Desensitization to Media Violence: Links With Habitual Media Violence Exposure, Aggressive Cognitions, and Aggressive Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, str. 630-646.

Mullin, C. R., Linz, D. (1995) Desensitization and resensitization to violence against women: Effects of exposure to sexually violent films on judgments of domestic violence victims. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, str. 449-459.

Nikolić-Ristanović, V. (2016, 28. jul) Kazne ne rešavaju problem, *Vreme*, Dodatak Nedeljnika: Protiv nasilja, str. 8-11.

Nussbaum, M. (1995) Objectification. *Philosophy and Public Affairs*, 4, str. 249-291.

Nussbaum, M. (2001) *Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pollak, J. M., Kubrin, C. E. (2007) Crime in the News: How Crimes, Offenders and Victims Are Portrayed in the Media? *Journal of Criminal Justice & Popular Culture*, 14, str. 59-83.

Reiner, R., Livingstone, S., Allen, J. (2000) No more happy endings? The media and popular concern about crime since the Second World War. U: T. Hope, R. Sparks (ur.) *Crime, Risk and Insecurity*. London: Routledge, str. 107-126.

Schlesinger, P., Tumber, H. (1994) *Reporting Crime: The Media Politics of Criminal Justice*. Oxford: Clarendon Press.

Skrozza, T. (2016, 31. mart) Slučajevi nasilja nad ženama pred Savetom za štampu - Kad zagrebeš noktima, *Vreme*, 1317.

Solomon, R. (1999) Justice v. vengeance: On law and the satisfaction of emotion. U: S. A. Bandes (ur.) *The passions of law*. New York: New York University Press, str. 123–148.

Stanko, E. (2001) Theorizing About Violence Observations From the Economic and Social Research Council's Violence Research Program. *Violence Against Women*, 6, str. 543-555.

Tarde, G. (1969) *On communication and social influence: Selected papers*. Chicago: University of Chicago Press.

Zariski, A. (2014) Senti Alteram Partem: Rights, Interests, Passions, and Emotions in Judicial Mediation. *Journal of Arbitration and Mediation/Revue d'arbitrage et de médiation*, 2, str. 1-20.

Internet izvori

Chouliaraki, L. (2008) Distant suffering in the media. Inaugural Public Lecture, LSE. (Unpublished). Dostupno na http://richmedia.lse.ac.uk/publicLecturesAndEvents/20080227_1830_distantSufferingInTheMedia.mp3, stranici pristupljeno 12.7.2017.

Matović, M. (2013) Seksualno nasilje-analiza štampe. Otvoreni Univerzitet. Dostupno na: <https://ouniverzitet.wordpress.com/2013/12/16/milica-matovic-seksualno-nasilje-analiza-stampe/>, stranici pristupljeno 1.8.2017.

Rubin, D. (2006) Victims in the media: A new journalism emerges. *McGill Reporter*, 38. Dostupno na: www.mcgill.ca/reporter/38/12/rentschler/, stranici pristupljeno 26.7.2017.

Shelby, M.R.(2013) Obscuring Sexual Crime: Examining Media Representations of Sexual Violence in Megan 's Law. Thesis, Georgia State University. Dostupno na: http://scholarworks.gsu.edu/sociology_theses/42., stranici pristupljeno 26.7.2017.

Smith, A. (1759) *The Theory of Moral Sentiments*. Jonathan Bennett. Dostupno na: www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/smith1759.pdf., stranici pristupljeno 20.7.2017.

Uprava za rodnu ravnopravnost (2011) *Priručnik za medijsko izveštavanje o nasilju*. Dostupno na: <http://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2015/09/Prirucnik-za-medijsko-izvestavanje-o-nasilju.pdf.>, stranici pristupljeno 5.8.2017.

DR OLIVERA PAVIĆEVIĆ*

DR ALEKSANDRA BULATOVIĆ

The Relevance of the Social Context for Media Coverage of Victims

Media coverage of human suffering caused by trauma, illness, poverty and disasters worldwide takes up a significant part of media coverage and affects the identity of all actors, both active and passive. Media presentation shapes our thinking and reasoning at the group level, and has far reached impact. The social context of media reporting on victims is shaped by the capacity of the social system to recognize, acknowledge, strengthen and protect the victim. As an aspect of this capacity, media coverage of victims is indicator of victimization visibility. This paper discusses nature of media reporting as a phenomenon appearing in various forms as per given sources of victimization, and the ethical aspects of media presentation of victims. The aim of the paper is to contribute to the critical analysis of the media coverage of victims, by reconsidering an increased visibility of victims and their suffering, which is generated by media reporting, and whose dominant characteristic is presenting victims in the interpretative and performing manner.

Key words: victim, media coverage, social context, suffering, public discourse.

---

* Olivera Pavićević, PhD, Research Fellow, Institute for Criminological and Sociological Research. E-mail: oliverapavicevic4@gmail.com.

Aleksandra Bulatović, PhD, Research Fellow, Institute for Criminological and Sociological Research. E-mail: abulatovic@sezampro.rs.